

การสังเคราะห์กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาลและทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย
Framework Study of Kindergarten School Management and Early
Childhood Life Skills

ศศิธร วัฒนกุล

นิสิต ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: sasistorn@hotmail.com

ชญาพิมพ์ อูสาโท

อาจารย์ ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: chayapim.u@chula.ac.th

Sasitorn Wattanagool

Student, Department of Educational Policy, Management and Leadership,

Faculty of Education, Chulalongkorn University

Chayapim Usaho

Lecturer, Department of Educational Policy, Management and Leadership,

Faculty of Education, Chulalongkorn University

รับเข้า: 26 มิถุนายน 2563 แก้ไข: 29 กรกฎาคม 2563 ตอรับ: 31 กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิด 2 กรอบแนวคิด ประกอบด้วย 1) การบริหารโรงเรียนอนุบาล 2) ทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย โดยใช้การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจำนวน 11 ฉบับ และตรวจสอบความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบศึกษาเอกสารและแบบประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ผลการวิจัยพบว่า 1) กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) การบริหารหลักสูตรปฐมวัย 1.2) การบริหารงานบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 2) กรอบแนวคิดทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) ทักษะทางอารมณ์-จิตใจ 2.2) ทักษะทางการคิด 2.3) ทักษะทางสังคม

คำสำคัญ: การบริหารโรงเรียนอนุบาล ทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย

Abstract

The purpose of this research was to synthesis conceptual frameworks of 1) Kindergarten Management 2) Early Childhood Life Skills. A documentary synthesis method was used in this study. The research instruments used were the content analysis table from 11 documents and the questionnaire of the conceptual framework evaluated its suitability by 5 experts. Data were analyzed by content analysis and frequency analysis. The finding were as follows: 1) The conceptual framework of kindergarten management consists of two elements 1.1) early childhood academic management 1.2) early childhood human resource management 2) Early Childhood Life Skills consists of three elements 2.1) Emotional Skills 2.2) Thinking Skills 2.3) Social Skills.

Keywords: kindergarten management, early childhood life skills

บทนำ

จากการศึกษาเอกสารทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า ทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยเป็นหัวข้อที่ยังพบได้น้อยมาก มีความจำเป็นในการเร่งหาทางเลือกและทางออกให้มากขึ้น (UNICEF, 2012) มีปัญหาความไม่ชัดเจนในความหมายทั้งในบริบทและการนำไปใช้ของแนวคิดทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย แม้ว่าแนวคิดทักษะชีวิตจะมีมานานแต่ต่อมาได้รับการนำไปปรับใช้ในบริบทที่เฉพาะเจาะจงในสถานศึกษา (Content-Specific Life Skills) สำหรับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในกลุ่มผู้เรียนในปัจจุบันยังมีคำเรียกที่คล้ายกับคำว่าทักษะชีวิต เช่น การบ่มเพาะลักษณะนิสัย (Character building) การส่งเสริมการเข้าใจตนเองและผู้อื่น (Personal and Interpersonal Education) ทักษะทางการเรียนรู้อารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning Skills) ทักษะชีวิตปรากฏเป็นครั้งแรกในงานพัฒนาสุขภาพขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) เพื่อช่วยประชากรให้มีความสามารถในการรู้เท่าทันสุขภาพของตนเองและดูแลตนเองให้มีสุขภาพแข็งแรงตามศักยภาพ (World Health Organization, 1986 อ้างถึงใน Anna Maria Hoffmann, 2006) ซึ่งทักษะชีวิตนี้เรียกว่าทักษะชีวิตหลัก (Core Life Skills) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งคือทักษะชีวิตโดยทั่วไป (Universal/Generic Life Skills) (UNICEF, 2012) โดย WHO (1997) ให้ความหมายของทักษะชีวิตในแง่ของสมรรถนะทางจิตวิทยาสังคม (Core Life Skills for Psychosocial Competencies) กล่าวคือเป็นความสามารถทางจิตวิทยาสังคม อันเป็นความสามารถของบุคคลในการจัดการกับความต้องการและความท้าทายในชีวิตประจำวันได้อย่างมีอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ปรับตัวด้านบวกในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์ทั้งกับผู้อื่นกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอันนำมาซึ่งความสบายใจ เชื่อมโยงและสอดคล้องกับความหมายของทักษะชีวิตปฐมวัย (Early Childhood Life Skills) ที่นักวิชาการและองค์กรนานาชาติได้ให้ความหมาย กล่าวคือ ทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยหมายถึง ทักษะ

หลักอันเป็นพื้นฐานสมรรถนะความสามารถทางจิตวิทยาสังคม (Core Life Skills for basic Psychosocial Competence) เป็นทักษะชีวิตพื้นฐานซึ่งจะนำไปสู่ทักษะอื่น ๆ ต่อไป (WHO, 1997; The University of Chicago, 2015)

ประเทศไทยกำหนดความหมายและองค์ประกอบทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี โดยระบุองค์ประกอบทักษะชีวิตปฐมวัยในพัฒนาการด้านสังคมซึ่งมีเพียง 3 ข้อ กล่าวคือ 1. มีความสามารถช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน 2. มีวินัยในตนเอง 3. ประหยัดและพอเพียง จากการศึกษาเอกสารพบว่าประเทศไทยกำหนดทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยในแบบที่เรียกว่าทักษะชีวิตที่มีความเจาะจงเฉพาะด้าน (Content-Specific Life Skills) เป็นการให้ความหมายคำว่าทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยด้วยหลักการของความแตกต่างไปตามสภาพแวดล้อมของสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ และยึดหลักพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นสำคัญ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2558) ในขณะที่ประเทศอื่นในระดับนานาชาติ ได้แก่ ออสเตรเลีย อินเดีย อิสราเอล อเมริกา ระบุองค์ประกอบทักษะชีวิตปฐมวัยครอบคลุมตามคำนิยามของ WHO (1997) ซึ่งเป็นทักษะชีวิตหลักอันเป็นสมรรถนะทางจิตวิทยาสังคม (Core Life Skills for Psychological Competence) ซึ่งจะมีผลลัพธ์ (out come) คือ เด็กปฐมวัยสามารถคิดและตัดสินใจ มีสภาวะทางอารมณ์ที่สมดุลเป็นเอกภาพ สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมเด็กและผู้ใหญ่ในสังคมโรงเรียนและสังคมโลกได้อย่างมีความสุขกายสุขใจในชีวิตประจำวัน นำสู่ชีวิตที่เกิดผลบรรลุเป้าหมายอย่างมีความหมาย (Healthy Productive Fulfilling life Meaningful Life) ได้ต่อไปในอนาคต (National Childcare Accreditation Council, 2009; State of Israel, 2010; Hurray Kids, 2018; Ministry of Women and Child Development India, 2012; Education for Change (2012) ซึ่งเป็นการให้ความหมายคำว่าทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับ WHO (1997)

ความสำคัญของทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย คือ 1) เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดด้านการศึกษาดำเนินการตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความพร้อมของเด็ก (Child Readiness) สำหรับการศึกษาในระดับประถมศึกษา 2) เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์พื้นฐานอันสำคัญสู่การมีทักษะในศตวรรษที่ 21 3) เป็นหนึ่งในมาตรฐานการศึกษาในระดับปฐมวัย 2561 ด้านมาตรฐานคุณภาพของเด็ก 4 ประการ 4) เป็นหนึ่งในหลักการของการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 5) เป็นการลงทุนในทุนมนุษย์ด้านทักษะทางพฤติกรรมที่ให้อัตราผลลัพธ์และผลกระทบสูงมากในทางเศรษฐศาสตร์การศึกษา ทักษะชีวิตที่เป็นพื้นฐานของชีวิตเริ่มต้นที่ช่วงปฐมวัยและจะมีการพัฒนาต่อไปตลอดช่วงชีวิต ทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว (The University of Chicago, 2015; WHO, 1997; James Heckman et al, 2005 อ้างถึงใน มะกิโกะ นะกะมุโระ, 2018; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2558; National Standard for Early Childhood Care, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 2560; รุ่งลาวัลย์ ละคำอา, 2557) 6) เป็นทักษะอันเป็นที่ต้องการเพราะลักษณะงาน

ในยุคศตวรรษที่ 21 ได้เปลี่ยนแปลงไปสู่งานที่ต้องการทักษะทางสังคมมากกว่าทักษะวิชาการ (World Economic Forum, 2016) เด็กปฐมวัยที่ไม่มีทักษะชีวิตส่งผลให้เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วอาจเป็นคนไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาทางอารมณ์ จิตใจ และมักมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่ายส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมซึ่งจะเป็นภาระในสังคม (James Heckman et al, 2005 อ้างถึงใน มะกิโกะ นะกะมุโระ, 2018)

สภาพปัจจุบันของคุณภาพประชากรไทย พบว่า คุณภาพคนไทยทุกกลุ่มวัยยังคงมีปัญหาส่งผลต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศใน(สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2560) นอกจากนั้นยังพบว่าคนไทยมีอัตราการฆ่าตัวตายสูงขึ้น ก่อคดีอาชญากรรมมากขึ้น (สมพร คงวิมล และคณะ, 2558) มีภาวะโรคเด็กเร่งรีบ (the hurried child syndrome) (หัททยา ดำรงค์ผล, 2560) มีความบกพร่องในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น (สำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558) เป็นผลมาจากการขาดทักษะชีวิตในช่วงปฐมวัย

โรงเรียนอนุบาล คือ สถานที่เพื่อการส่งเสริมทักษะชีวิตให้เด็กปฐมวัยนอกเหนือไปจากครอบครัว ซึ่งสามารถเข้าถึงเด็กได้เป็นจำนวนมาก มีครูเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความพร้อม เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เมื่อคำนวณตัวเลข มีการทำงานเป็นระบบรวมถึงการตรวจสอบประสิทธิภาพประสิทธิผล และโรงเรียนทำหน้าที่เชื่อมต่อกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อสร้างความร่วมมือในการส่งเสริมทักษะชีวิตผู้เรียน (UNICEF, 1997) เด็กเข้ามาสู่สิ่งแวดล้อมใหม่ทั้งเพื่อนวัยเดียวกันและคุณครูซึ่งเป็นผู้ใหญ่นอกเหนือจากคนในครอบครัว เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อซึ่งต้องมีการปรับตัวทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม (หัททยา ดำรงค์ผล, 2017) โรงเรียนอนุบาลมีระยะเวลาในการจัดการศึกษา3ปีซึ่งเป็นเวลาที่เหมาะสมในการส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับเด็กให้เกิดสมรรถนะพื้นฐานที่สำคัญจำเป็นทางจิตวิทยาสังคมเพื่อสุขภาพใจที่สมบูรณ์ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพกายด้วยเช่นกัน (WHO, 1997) การจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเป็นการจัดการศึกษาที่มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากระดับอื่น ๆ เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีความสำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพและพัฒนาการทางสมอง (Hymes, 1969 อ้างถึงใน สุทธนา อันเกียรติพิศ, 2552) จากการศึกษาเอกสารพบว่าการบริหารโรงเรียนอนุบาลนั้นมีขอบข่ายการบริหารตามหลักวิชาการ บริหารการศึกษา 4 ขอบข่ายงาน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษา การบริหารงบประมาณและการเงิน การบริหารทั่วไป ในส่วนของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปหลายชื่อซึ่งแต่ละโปรแกรมมีวิธีการและลักษณะในการจัดกิจกรรมซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยพัฒนาเด็กในรูปแบบต่าง ๆ กัน (เยาวภา เดชะคุปต์, 2542 อ้างถึงใน สุทธนา อันเกียรติพิศ, 2552) อาทิ แนวคิดไฮสโคป แนวคิดโรงเรียนมิตรเด็ก แนวคิดจิตตปัญญา หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แนวคิดโรงเรียนหลากวัฒนธรรม แนวคิดฉันทศึกษา

โรงเรียนอนุบาล มีความท้าทายในการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย คือ

1) การเรียนการสอนในระดับปฐมวัยมุ่งเน้นให้เด็กเรียนเนื้อหาที่จำเป็นแต่ละเลยด้านทักษะชีวิตเด็ก

ปฐมวัยซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับปฐมวัย (Ellen Gallinsky, 2010) ประเทศไทยยังคงเน้นในด้านของการอ่านเขียนและท่องจำซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาที่มีคุณภาพ (วิมลทิพย์และคณะ 2562) ใช้หลักเกณฑ์ตัดสินมากกว่าการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ส่งผลให้การประเมินผลเพื่อพัฒนาหลักสูตรและการวัดผลระดับประถมศึกษาตอนต้นมุ่งเน้นให้เด็กท่องจำความรู้จำนวนมากจึงส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของปฐมวัยทำให้ต้องมีการวัดผลด้านความจำโดยขาดการประเมินสภาพตามความเป็นจริง และมีกระบวนการเรียนการสอนที่ไม่เชื่อมโยงกับหลักสูตรของการศึกษาปฐมวัยที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยคำนึงถึงการพัฒนาในทุกด้าน ทั้งนี้การปลูกฝังสร้างเสริมแนวคิดทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยนั้นมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับครูผู้สอนเพราะเด็กเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูและผู้ที่อยู่ใกล้ชิดตามทฤษฎีพัฒนาการการเรียนรู้ของBandura ดังนั้นครูจำเป็นจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีที่มีความพร้อมด้านทักษะการสอนปฐมวัยที่ถูกต้อง ด้วยความเป็นมาและความสำคัญรวมทั้งปัญหาที่กล่าวไปทั้งหมด จึงเป็นที่มาของความสำคัญในการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล และ ทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย เพื่อนำไปสู่การศึกษาและพัฒนางานวิจัยแนวทางใหม่ในการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนตามแนวคิดทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิด 2 กรอบแนวคิด ประกอบด้วย 1) แนวทางในการบริหารโรงเรียนอนุบาล 2) ทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาและสังเคราะห์กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล และ ทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1: ศึกษาและสังเคราะห์กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาลและกรอบแนวคิดทักษะชีวิตปฐมวัย

1.1 แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) เอกสารที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งได้ดังนี้

- 1) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนอนุบาล ประกอบด้วย 1.1 คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับ 3-6 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) 1.2 Child Friendly Schools Manual (UNICEF, 2009) 1.3 โรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม (ฐิติมดี อาพัทธนันท์, 2561) 1.4 การแสวงหาความรู้แบบจิตปัญญาศึกษา (สมสิทธิ์ อัสตรนีย์, 2556) 1.5 ฉันทศึกษา (ดิศกร กุณธร, 2561) 1.6 ไฮสโคป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) 1.7 ทฤษฎีและการปฏิบัติในการบริหารการศึกษา (สีบสกุล นรินทรางกูร และคณะ, 2561)

2) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 2.1 คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับ 3-6 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) 2.2 Mind in the making (Ellen Galinsky, 2010) 2.3 Life skills (Hurray Kids, 2018) 2.4 Beyond behavior management: the six life skills children need (Jenna Bilms, 2012) 2.5 Life Skills Education in Schools (World Health Organization, 1997)

1.2 การออกแบบเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูล คือ แบบบันทึกข้อมูล

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร โดยใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ และการวิเคราะห์ความถี่ โดยเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเอกสาร

1.4 ผลลัพธ์ที่ได้ ผลลัพธ์คือ ร่างกรอบแนวคิด

2. ขั้นตอนที่ 2: ประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล และ กรอบแนวคิดทักษะชีวิตปฐมวัย

2.1 แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ได้แก่ นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา นักวิชาการด้านปฐมวัย และผู้มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนอนุบาล รวม 5 คน

2.2 การออกแบบเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูล แบ่งเครื่องมือออกเป็น 2 แบบ ดังนี้ 1) แบบวิเคราะห์กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล 2) แบบวิเคราะห์ทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร โดยใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ และการวิเคราะห์ความถี่ โดยเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเอกสาร

2.4 ผลลัพธ์ที่ได้ ผลลัพธ์ คือ ความเหมาะสมของกรอบแนวคิด

3. ขั้นตอนที่ 3: นำเสนอกรอบแนวคิดที่ผ่านการประเมินความเหมาะสม

ผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ นำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ร่างกรอบแนวคิดจากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล และ กรอบแนวคิดทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2 ความเหมาะสมของกรอบแนวคิด

ตอนที่ 3 กรอบแนวคิดที่ผ่านการประเมินความเหมาะสม

ตอนที่ 1 ร่างกรอบแนวคิดจากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล
และกรอบแนวคิดทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล

กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล	1*	2*	3*	4*	5*	6*	7*	
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓		6
1.1 การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรสถานศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓		6
1.2 การกำหนดโครงสร้างและสาระของหลักสูตร	✓	✓	✓	✓	✓	✓		6
1.3 การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓		6
2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓		6
2.1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ	✓	✓	✓	✓	✓	✓		6
2.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักการเสริมสร้างทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย	✓	✓	✓		✓	✓		5
2.2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับเด็กเป็นรายบุคคลผ่านการลงมือทำด้วยหลักการที่หลากหลาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓		6
2.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับเด็กเป็นรายกลุ่มรายชั้น ผ่านการลงมือทำแบบร่วมมือด้วยหลักการที่หลากหลาย	✓	✓	✓		✓	✓		5
3. การจัดสภาพแวดล้อม สื่อของเล่น และแหล่งเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓		6
3.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ สื่อของเล่น และแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตภายในห้องเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓		6
3.2 การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ สื่อของเล่น และแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตภายนอกห้องเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓		6
4. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	✓	✓	✓	✓	✓	✓		6
4.1 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคลอย่างมีระบบ	✓	✓	✓	✓	✓			5

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล (ต่อ)

กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล	1*	2*	3*	4*	5*	6*	7*	
4.2 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กตามสภาพจริงอย่างเป็นองค์รวมทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา	✓	✓	✓	✓	✓			5
4.3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โดยการสะท้อนข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนดูแลเด็ก ร่วมกัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓		6
2. การบริหารบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย								
2.1 การออกแบบโครงสร้างองค์กรและงาน (Organization Structure and Job Design)	✓		✓	✓			✓	4
2.1.1 การกำหนดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน			✓	✓			✓	3
2.1.2 การกำหนดลักษณะงาน ขั้นตอน บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรทุกตำแหน่ง	✓		✓	✓			✓	4
2.2 การคัดเลือกผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย (Recruitment and Selection)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
2.2.1 มีกระบวนการในการการแสวงหา จูงใจบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ในการเป็นต้นแบบทักษะชีวิต			✓		✓	✓	✓	4
2.2.2 มีกระบวนการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการเป็นต้นแบบทักษะชีวิต			✓		✓	✓	✓	4
2.3 การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย (Training and development)	✓	✓	✓	✓	✓	✓		6
2.3.1 มีการพัฒนาผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยด้วยรูปแบบการบูรณาการเรียนรู้กับการทำงาน (On the job training)	✓		✓		✓	✓	✓	5
2.3.2 มีการพัฒนาผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยด้วยรูปแบบการเรียนรู้ผ่านผู้อื่น แต่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Mentoring & Coaching)	✓		✓		✓	✓	✓	5

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล (ต่อ)

กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล	1*	2*	3*	4*	5*	6*	7*	
2.3.3 มีการพัฒนาผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยด้วยรูปแบบการเรียนรู้ผ่านโครงสร้างหลักสูตร (Off the job training/Formal Classroom training)	✓		✓		✓	✓	✓	5
2.4 การบริหารค่าตอบแทน (Rewards) ด้วยการให้มียาได้ที่มั่นคง	✓			✓			✓	3
2.4.1 การออกแบบ การวางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับการให้แรงเสริมภายนอก	✓						✓	2
2.4.2 การออกแบบ วางแผน และดำเนินการเกี่ยวกับการให้แรงเสริมภายใน	✓						✓	2

หมายเหตุ * 1. แนวคิดโรงเรียนมิตรเด็ก (UNICEF, 2012)

2. แนวคิดไฮสโคป (High/Scope Educational Research Foundation)
3. แนวคิดจิตตปัญญา (ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา, 2556)
4. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)
5. แนวคิดโรงเรียนหลากวัฒนธรรม (ฐิติมดี อพัทธนานนท์, 2561)
6. แนวคิดฉันทศึกษา (ดิสสกร กุณธร, 2561)
7. การบริหารบุคลากรทางการศึกษา (สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา, 2561)

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์ กรอบแนวคิดทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย

กรอบแนวคิดทักษะชีวิตปฐมวัย	1*	2*	3*	4*	5*	
1. ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness Skills)	✓	✓	✓	✓	✓	5
2. ทักษะการรับมือกับอารมณ์ (Coping with Emotion Skills)	✓	✓	✓		✓	4
3. ทักษะการจัดการความเครียด (Coping with Stress Skill)	✓	✓	✓		✓	4
4. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking Skills)	✓	✓	✓		✓	4
5. ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking Skills)	✓	✓	✓		✓	4
6. ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making Skill)	✓	✓	✓		✓	4
7. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving Skills)	✓	✓	✓		✓	4
8. ทักษะความเห็นใจผู้อื่น (Empathy Skills)	✓	✓	✓		✓	4

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์ กรอบแนวคิดทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย (ต่อ)

กรอบแนวคิดทักษะชีวิตปฐมวัย	1*	2*	3*	4*	5*	
9. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship Skills)	✓	✓	✓	✓	✓	5
10. ทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (Effective Communication Skills)	✓	✓	✓		✓	4

หมายเหตุ * 1. ทักษะชีวิต WHO (1997)

2. ทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย Ellen Gallinsky (2010)

3. ทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย Jenna Bilms (2012)

4. ทักษะชีวิตปฐมวัยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

5. ทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย Hurray kids India (2018)

ตอนที่ 2 ความเหมาะสมของกรอบแนวคิด

2.1 ความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล

ผลวิจัย พบว่า ความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล ด้านงานบริหารจัดการหลักสูตรปฐมวัย และด้านงานบริหารผู้สอนและบุคลากรปฐมวัย มีความถี่เท่ากับ 5 จากความถี่สูงสุด 5 โดยมีข้อเสนอเพิ่มเติมให้ด้านงานบริหารจัดการหลักสูตรปฐมวัยมีองค์ประกอบย่อยเพิ่ม1องค์ประกอบคือ การบริหารความสัมพันธ์ของผู้ปกครองและชุมชน

2.2 ความเหมาะสมของกรอบแนวคิดทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย

ผลวิจัย พบว่า ความเหมาะสมของกรอบแนวคิดทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย ด้านทักษะการตระหนักรู้ตนเองทั้งร่างกายและจิตใจ ทักษะการรับมือกับอารมณ์ ทักษะการรับมือกับความเครียด ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะการเห็นอกเห็นใจ ทักษะการสร้างสัมพันธ์ ทักษะการสื่อสาร มีความถี่เท่ากับ 5 จากความถี่สูงสุด 5 และ ทักษะการคิดวิเคราะห์ มีความถี่เท่ากับ 4 จากความถี่สูงสุด 5 โดยมีข้อเสนอเพิ่มเติมให้ใช้คำว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ในเบื้องต้นแทนคำว่าทักษะการคิดวิเคราะห์

ตอนที่ 3 กรอบแนวคิดที่ผ่านการประเมินความเหมาะสม

3.1 กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล

3.1.1 การบริหารหลักสูตรปฐมวัย

1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดทักษะชีวิตปฐมวัย 1.1) กำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรสถานศึกษา 1.2) กำหนดโครงสร้างและสาระของหลักสูตร 1.3) ประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

2) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 2.1) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ 2.2) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักการเสริมสร้างทักษะชีวิตปฐมวัย 1.2.2.1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับเด็กเป็นรายบุคคลผ่านการลงมือทำด้วยหลักการที่หลากหลาย 1.2.2.2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับเด็กเป็นรายกลุ่มรายชั้นผ่านการลงมือทำแบบร่วมมือด้วยหลักการที่หลากหลาย

3) การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ สื่อของเล่น และแหล่งเรียนรู้ 3.1) การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ สื่อของเล่น และแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตภายในห้องเรียน 3.2) การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ สื่อของเล่น และแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตภายนอกห้องเรียน 3.3) การคัดสรรแหล่งเรียนรู้และวิทยากรในชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต

4) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก 4.1) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคลอย่างมีระบบ 4.2) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กตามสภาพจริงอย่างเป็นองค์รวมทั้งร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม สติปัญญา 4.3) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กโดยการสะท้อนข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนดูแลเด็กร่วมกัน

5) การบริหารความสัมพันธ์ของผู้ปกครองและชุมชน 5.1) การเชื่อมต่อกับพ่อแม่ผู้ปกครองด้านวิชาการ การเลี้ยงดู และทักษะชีวิต 5.2) การประสานความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาวิชาการและทักษะชีวิตปฐมวัย

3.1.2 การบริหารงานบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย

1. การออกแบบโครงสร้างองค์กรและงาน 1.1) กำหนดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน 1.2) กำหนดลักษณะงาน ขั้นตอน บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรทุกตำแหน่ง

2. การคัดเลือกผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 2.1) มีกระบวนการในการแสวงหา จูงใจ บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการเป็นต้นแบบทักษะชีวิต 2.2) มีกระบวนการและเครื่องมือที่หลากหลายเพื่อคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการเป็นต้นแบบทักษะชีวิต

3. การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 3.1) มีการพัฒนาผู้บริหาร ผู้สอน และบุคลากรปฐมวัย ด้วยรูปแบบการบูรณาการเรียนรู้กับการทำงาน (On the job training) 3.2) มี

การพัฒนาผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรปฐมวัย ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ผ่านผู้อื่นแต่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Mentoring and Coaching) 3.3) มีการพัฒนาผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรปฐมวัย ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ผ่านโครงสร้างหลักสูตร (Off the job training/Classroom training)

4. การให้แรงเสริมเพื่อตอบสนองผู้บริหาร ผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 4.1) การออกแบบ การวางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับการให้แรงเสริมภายนอก 4.2) การออกแบบ วางแผน และดำเนินการเกี่ยวกับการให้แรงเสริมภายใน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนอนุบาลมี 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การบริหารหลักสูตรปฐมวัย 2) การบริหารงานบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย

3.2 กรอบแนวคิดทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย

3.2.1 ทักษะทางอารมณ์-จิตใจ ประกอบด้วย 1) ทักษะการตระหนักรู้ตนเองทั้งร่างกายและจิตใจ (Self-awareness) 2) ทักษะการรับมือกับอารมณ์ (Coping with Emotion) 3) ทักษะการรับมือกับความเครียด (Coping with Stress)

3.2.2 ทักษะทางการคิด ประกอบด้วย 1) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์ในเบื้องต้น (Critical thinking) 3) ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making) 2.4 ทักษะการแก้ไขปัญหา (Problem Solving)

3.2.3 ทักษะทางสังคม ประกอบด้วย 1) ทักษะการเห็นอกเห็นใจ (Empathy) 2) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Interpersonal Relationship Skills) 3) ทักษะการสื่อสาร (Effective Communication)

อภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่า 1) กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาล มี 2 องค์ประกอบใหญ่และ 8 องค์ประกอบย่อย ได้แก่

1. การบริหารหลักสูตรปฐมวัย 1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดทักษะชีวิตปฐมวัย 1.1.1) กำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรสถานศึกษา 1.1.2) กำหนดโครงสร้างและสาระของหลักสูตร 1.1.3) ประเมินหลักสูตรสถานศึกษา 1.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 1.2.1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ 1.2.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักการเสริมสร้างทักษะชีวิตปฐมวัย 1.2.2.1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับเด็กเป็นรายบุคคลผ่านการลงมือทำด้วยหลักการที่หลากหลาย 1.2.2.2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับเด็กเป็นรายกลุ่มรายชั้นผ่านการลงมือทำแบบร่วมมือด้วยหลักการที่หลากหลาย 1.3 การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ สื่อของเล่น และแหล่งเรียนรู้ 1.3.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ สื่อของเล่น และแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตภายในห้องเรียน 1.3.2 การจัด

สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ สื่อของเล่น และแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตภายนอกห้องเรียน
1.3.3 การคัดสรรแหล่งเรียนรู้และวิทยากรในชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต 1.4 การประเมินพัฒนาการ
และการเรียนรู้ของเด็ก 1.4.1 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคลอย่างมีระบบ
1.4.2 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กตามสภาพจริงอย่างเป็นองค์รวมทั้งร่างกาย อารมณ์
จิตใจ สังคม สติปัญญา 1.4.3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กโดยการสะท้อนข้อมูลให้
ผู้เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนดูแลเด็กร่วมกัน 1.5 การบริหารความสัมพันธ์ของผู้ปกครองและชุมชน 1.5.1 การ
เชื่อมต่อพ่อแม่ผู้ปกครองด้านวิชาการ การเลี้ยงดู และทักษะชีวิต 1.5.2 การประสานความร่วมมือกับ
ชุมชนในการพัฒนาวิชาการและทักษะชีวิตปฐมวัย

สำหรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิให้มีการเพิ่มเติมองค์ประกอบย่อยของการบริหารหลักสูตร
ปฐมวัยให้มีด้านการบริหารความสัมพันธ์ของผู้ปกครองและชุมชน เนื่องจากพฤติกรรมทางสังคมของ
เด็กวัยนี้แม้ว่าจะเริ่มมีความสัมพันธ์กับเด็กวัยเดียวกันเพิ่มมากขึ้นแต่ก็ยังจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์
กับผู้ใหญ่ และการจัดการศึกษาปฐมวัยต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนในการ
เชื่อมโยงการจัดประสบการณ์ระหว่างบ้าน โรงเรียนและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธนา ฮั่นเกียรติพิชัย
(2552) ที่กล่าวว่าผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดที่จะสร้างความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน
โรงเรียนคือผู้ปกครองและชุมชน

จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบย่อยของกรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนอนุบาลในส่วนของ
การบริหารหลักสูตรปฐมวัย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดทักษะชีวิตปฐมวัย อันประกอบ
ไปด้วยการกำหนดโครงสร้างและสาระของหลักสูตร และการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการ
ดำเนินการตามหลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)
และนำมาบูรณาการกับแนวคิดของนักวิชาการ แนวคิดไฮสโคป (อ้างถึงใน พัชรีย์ ผลโยธิน และคณะ, 2543)
แนวคิดโรงเรียนมิตรเด็ก (UNICEF, 2012) แนวคิดจิตตปัญญา แนวคิดโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม (ฐิติมดี
อาพัทธนานนท์, 2561) และแนวคิดฉันทศึกษา (ติสสกร กุณธร, 2561) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์เป็นหลักสูตร
สถานศึกษา ซึ่งงานวิจัยนี้มีเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาคือเด็กปฐมวัยที่มีทักษะชีวิต โดยใช้นิยาม
ทักษะชีวิตตามหลักการของ WHO (1997)

2. การบริหารงานบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย

2.1 การออกแบบโครงสร้างองค์กรและงาน 2.1.1 กำหนดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน
2.1.2 กำหนดลักษณะงาน ขั้นตอน บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรทุกตำแหน่ง 2.2 การ
คัดเลือกผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 2.2.1 มีกระบวนการในการแสวงหา ทุ่มใจ
บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการเป็นต้นแบบทักษะชีวิต 2.2.2 มีกระบวนการและเครื่องมือที่
หลากหลายเพื่อคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการเป็นต้นแบบทักษะชีวิต 2.3 การพัฒนา
บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 2.3.1 มีการพัฒนาผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรปฐมวัย ด้วยรูปแบบ

การบูรณาการเรียนรู้กับการทำงาน 2.3.2 มีการพัฒนาผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรปฐมวัย ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ผ่านผู้อื่นแต่เกี่ยวข้องกับการทำงาน 2.3.3 มีการพัฒนาผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรปฐมวัย ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ผ่านโครงสร้างหลักสูตร 2.4 การให้แรงเสริมเพื่อตอบแทนผู้บริหาร ผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 2.4.1 การออกแบบ การวางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับการให้แรงเสริมภายนอก 2.4.2 การออกแบบ วางแผน และดำเนินการเกี่ยวกับการให้แรงเสริมภายใน

จะเห็นได้ว่าการบริหารโรงเรียนอนุบาล มีลักษณะเป็นสหวิทยาการที่ต้องพึ่งพาความชำนาญของนักวิชาชีพเฉพาะทางที่สานต่อเชื่อมโยงกัน เป็นการดำเนินการที่ผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด การจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเป็นการจัดการศึกษาที่มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากระดับอื่น ๆ เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีความสำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพและพัฒนาการทางสมอง การบริหารงานโรงเรียนอนุบาลควรส่งเสริมให้ครูได้พัฒนา นักเรียนและช่วยเหลือนักเรียนให้เติบโตทั้งทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม และร่างกาย ทั้งนี้การปลูกฝังสร้างเสริมแนวคิดทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยนั้นมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับครูผู้สอนเพราะเด็กเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูและผู้ที่อยู่ใกล้ชิดตามทฤษฎีพัฒนาการการเรียนรู้ของ Bandura ดังนั้นครูจำเป็นจะต้องเป็นตัวแบบที่ดีที่มีความพร้อมด้านทักษะการสอนปฐมวัยที่ถูกต้อง การบริหารงานวิชาการ ควรจัดแผนการสอนโดยยึดหลักบูรณาการนำวิชาต่าง ๆ มาผสมผสานกลมกลืนกันไม่ให้เด็กต้องเรียนแยกเป็นรายวิชา (เยาวภา เตชะคุปต์, 2542 อ้างถึงใน เตียนารักขมณี, 2547) มีรูปแบบการจัดที่แตกต่างกันออกไปหลายรูปแบบด้วยกันขึ้นอยู่กับพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก (นุสรจิตต์ ธรรมสิริ อ้างถึงใน สุทธนา ฮั่นเกียรติพงษ์, 2552) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยทั้งในด้านของการออกแบบโครงสร้างองค์กรและงาน การคัดเลือกผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย การให้แรงเสริมเพื่อตอบแทนผู้บริหาร ผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย

2. กรอบแนวคิดทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย มี 3 องค์ประกอบใหญ่ และ 10 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) ทักษะทางอารมณ์-จิตใจ 1.1 ทักษะการตระหนักรู้ตนเองทั้งร่างกายและจิตใจ (Self-awareness) 1.2 ทักษะการรับมือกับอารมณ์ (Coping with Emotion) 1.3 ทักษะการรับมือกับความเครียด (Coping with Stress) (2) ทักษะทางการคิด 2.1 ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) 2.2 ทักษะการคิดวิเคราะห์ในเบื้องต้น (Critical Thinking) 2.3 ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making) 2.4 ทักษะการแก้ไขปัญหา (Problem Solving) (3) ทักษะทางสังคม 3.1 ทักษะการเห็นอกเห็นใจ (Empathy) 3.2 ทักษะการสร้างสัมพันธ์ (Interpersonal Relationship Skills) 3.3 ทักษะการสื่อสาร (Effective Communication)

สำหรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิให้มีการปรับปรุงที่การเลือกใช้คำในองค์ประกอบของทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยด้านทักษะการคิดในเรื่องการคิดวิเคราะห์โดยให้เน้นที่ใช้คำว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ในเบื้องต้น เนื่องจากการที่เด็กปฐมวัยอยู่ในระหว่างการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ที่กล่าวว่าเด็กปฐมวัยสามารถโต้ตอบหรือมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของที่อยู่รอบตัวได้ สามารถจำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้กระทำซ้ำกันบ่อย ๆ ได้ดี เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้นแต่ยังอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ แก้ปัญหาการลองผิดลองถูกจากการรับรู้มากกว่าการใช้เหตุผลความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวพัฒนาอย่างรวดเร็วตามอายุที่เพิ่มขึ้น

จะเห็นได้ว่าจิตวิทยาเพื่อการมีความสุขทั้งกายใจในตนเองและในสังคมนั้นเริ่มต้นมาจากประสบการณ์วัยเด็กส่งผลต่อพัฒนาการทางสมองทำให้แต่ละคนตอบสนองแตกต่างกันไป โดยในเด็กปฐมวัยนั้นควรเริ่มต้นจากประสบการณ์การสัมผัสความรู้สึกทางกายก่อนเพื่อเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักการเชื่อมโยงความรู้สึกทางกายและทางจิตใจ เพราะความรู้สึกทางกายจะสัมผัสได้ง่ายกว่า เมื่อเด็กยอมรับความรู้สึกทางกายของตนเองได้นั้นก็จะนำไปสู่การยอมรับตัวเองและมองด้านภายในของจิตใจ และจะช่วยให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการเชื่อมโยงการยอมรับตัวเองกับความรู้สึกที่มีต่อความรู้สึก ทศนคติ ความคาดหวัง ความปรารถนา และตัวตนของเด็กได้อย่างสมบูรณ์ (Virginia Satir, 1972 อ้างถึงใน ลี ชุง เซียน, 2560) สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช (2560) กล่าวว่า ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา แต่ละส่วนส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน เมื่อด้านหนึ่งก้าวหน้าอีกด้านหนึ่งจะก้าวหน้าตามด้วยในทำนองเดียวกันถ้าด้านหนึ่งด้านใดผิดปกติจะทำให้ด้านอื่น ๆ ผิดปกติตามด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลสังกัดต่าง ๆ สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนอนุบาลเพื่อให้นักเรียนมีทักษะชีวิตสอดคล้องกับระดับปฐมวัย
2. ผู้ปกครองสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับการบริหารของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาว่าการบริหารสถานศึกษาในแนวทางใดและวิธีการใดที่สามารถเสริมสร้างทักษะชีวิตให้แก่เด็กปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ
2. ควรศึกษาการบริหารสถานศึกษาในขอบข่ายงานอื่นเพิ่มเติม คือ การบริหารการเงินและงบประมาณ และการบริหารทั่วไป เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนอนุบาลเพื่อให้นักเรียนมีทักษะชีวิตสอดคล้องกับระดับปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับ 3–6 ปี.** ค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562, จาก <https://drive.google.com/file/d/1757i0bmRZLC0UBAX3lwQU3yVB6yhly1O/view>
- ฐิติมดี อพัทธนานนท์. (2561). **โรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม: นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐไทยในสังคมพหุวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิสสกร กุณธร. (2561). **ฉันทศึกษา.** ค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562, จาก <https://www.creativecitizen.com/dissakorn-kunthara/>
- เดียนา รักษ์มณี. (2547). **การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนมุสลิม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นะกะมุโระ มะกิโกะ. (2560). **อย่าเลี้ยงลูกตามคนอื่น (ว. คู่ปัดพี, Trans.).** กรุงเทพฯ: อินสปายร์.
- พัชรี ผลโยธิน และคณะ. (2543). **การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย: ตามแนวคิดไฮสโคป.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2558). **เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 1.** โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รุ่งลาวัลย์ ละอาคา. (2557). **ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย: แก่นแห่งชีวิตที่เสริมสร้างได้จากครอบครัว.** วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 1(2) กุมภาพันธ์-กรกฎาคม: 33-44
- ลี ชุง เขียน. (2560). **สำรวจใจเราเข้าถึงใจลูก.** กรุงเทพฯ: นานามีบุคส์.
- สมพร คงวิมล และคณะ. (2558). **กลยุทธ์การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน.** ค้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2562, จาก <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/EAJ/article/view/5456/5111>
- สมสิทธิ์ อัสตรนีย์. (2556). **การแสวงหาความรู้แบบจิตปัญญาศึกษา.** นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมสิทธิ์ อัสตรนีย์. (2556). **การแสวงหาความรู้แบบจิตปัญญาศึกษา.** ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: โรงเรียนชุมชนสมสรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี**. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ค้นเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2562, จาก http://www.pecerathailand.org/download/eccprogram2560-3_6year#
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2558). **เปิดสถานการณ์เด็กปฐมวัย มุ่งตีวงตั้งแต่วัยอนุบาล**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สืบสกุล นรินทรางกูร. (2561). **ทฤษฎีและการปฏิบัติในการบริหารการศึกษา**. ใน สุกัญญา แซ่มซ้อย(บรรณาธิการ). (หน้า 122-159). ภาวะผู้นำในการบริหารและการประกันคุณภาพการศึกษา: กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธนา อ้นเกียรติพงษ์. (2552). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลเอกชน**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หัตถยา ดำรงค์ผล. (2560). **ทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียน**. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 62(3): 271-276.
- Education for change. (2012). **Global Evaluation of Life Skills Education Programs**. Retrieved on 17th September 2019, from <https://healtheducationresources.unesco.org/library/documents/global-evaluation-life-skills-education-programmes>
- Ellen Galinsky. (2010). **Mind in the making**. Retrieved on 5th August 2019, from <http://webpage.pace.edu/thinkfinity/book/mind%20in%20the%20making.pdf>
- Hurray Kids. (2018). **Life skills**. Retrieved on 2nd September 2019, from <https://www.hurraykids.com/>
- Jenna Bilms. (2555). **Beyond behavior management: the six life skills children need**. Redleaf press.
- Ministry of Women and Child Development India. (2012). **National Early Childhood Care and Education curriculum framework**. Retrieved on 27th July 2019, from https://wcd.nic.in/sites/default/files/national_eccce_curr_framework_final_03022014%20%282%29.pdf
- National Childcare Accreditation Council. (2009, December). **Life Skills**. Magazine of the National Childcare Accreditation Council (NCAC), 32: 3-5.

- State of Israel. (2010). **Preschool educational practice guidelines for preschool teacher.** Retrieved on 28th January 2020, from <https://www.oecd.org/education/school/48990155.pdf>
- The University of Chicago. (2015). **Foundations for young adult success, a development framework.** Retrieved on 23th January 2020, from <https://consortium.uchicago.edu/sites/default>
- UNICEF. (2012). **Child Friendly Schools.** Retrieved on 7th January 2019, from https://www.unicef.org/lifeskills/index_7260.html
- WHO. (1997). **Life Skills Education for Children and Adolescents in Schools.** Retrieved on 28th February 2019, from https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/63552/WHO_MNH_PSF_93.7A_Rev.2.pdf?sequence=1
- World Economic Forum. (2016). *5 charts that explain the future of education.* Retrieved on 3rd July 2019, from <https://www.weforum.org/agenda/2016/05/5-charts-that-explain-the-future-of-education/>